ՆՈՐ-ԴԱՐ

№ 56 ՉՈՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ Հ̈ԱԲԱԹ 18 Ապրիլի **1887** Հ̈ԱԲԱԹ 18 Ապրիլի ՉՈՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ № 56

Տարեկան 10 րուբլի, վեց ամսոք՝ 6 րուբլի, երեք ամսոք՝ 3 ր. 50 կ., ամսոք՝ 1 ր. 50 կ., հասար՝ 5 կոպէկ։
Բաժանորդ գրվում են Թիֆլիսում վերևի խմբագրատանը։

Խմբագրութեան հասցէն՝ Тифлисъ. Редакція «Норъ-Даръ» կամ Tiflis. Rédaction «Nor-Dar».

Խմբագրատունը բաց է ամեն օր (բացի տոն օրերից) ժամը 9-ից մինչև 2-ը։ Յայտարարութիւնները ընդունվում են ամեն լեզուներով։
Յայտարարութիւնների բառին 2 կ., տեղամասի համար կրկնապատիկ։

ԹԱԶԱԴՈՒԻ ՄՈՎՍԻՍԵԱՆ, ՀԱՅԿԱՆՈՑՇ ՑՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ և ԳՈՒԿԱՍ ՑՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ ՏԷՐ ՄԿՐՏՉԵԱՆՑՆԵՐԸ յաւօք սրտի լալոնում են իրենց ազգականներին և ծանօթներին առաջինը՝ իւր տեքերկնօջ, երկրորդը՝ իւր սկեսրայր և երրորդը՝ իւր մօր ՍԱՆԱՄ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ ՏԷՐ ՄԿՐՏՉԵԱՆՑԻ մահը, որ տեղի ունեցաւ ապրիլի 15-ին։ Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի չաբաթ օրը ապրիլի 18-ին, առաւօտեան ժամը 10-ին հանգուցեալի բնակարանից (Մէյդանի վաղոց № 36) Կուկիայի Թանդոպեան եկեղեցին։

2—2

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Քրանիկոն.—Լուրեր։
Թղթակցութիւններ. — Նոր-Նախիջևան։ Շուշի։ Նամակ Ամերիկայից.—Ուսար։
Քաղաքական.—Քաղաքական տեսութիւն։ Լուրեր։
Խառն լուրեր։
«Նոր-Դար»-ի հեռագիրները։
«Նոր Դար»-ի յայտարարութիւններ։
Բանասիրական. — Սանդրօյի մահը (պատկեր)։
Յայտարարութիւններ։

ՔՐՈՆԻԿՈՆ

Սոյն համարում հրատարակուած Նոր-Նախիջևանի թղթակցութիւնից ընթերցողը կ'իմանայ, որ վիշնալ քաղաքի թերթից համակրողների չրջանում «Նոր-Դար»-ի գոյութիւնը ապահովելու համար ղրամագլուխ կազմելու միտքն է ղացել։

Շատ ցանկալի էր, որ այդ միտքը իրագործուէր և թերթի նիւթականը ապահովուէր, այդպիսով խմբագրութիւնս իւր նեղութիւնների կէսից աղատուած կարող պիտի լինէր թերթը ըստ ամենայնի աւելի լաւ խմբագրուած լոյս հանել, իւր բոլոր ուժերը կեդրոնացնել թերթի բովանդակութեան, դրականական մասի վերայ։ Կանխաւ գիտենք, որ պիտի գտնուին մարդիկ, որոնք բարի գործը հենց իւր սկզբում խափանելու համար ոչ մի միջոց չպիտի խնայեն։

Եթէ գտնուեցան մարդիկ, որոնք խափանման համար իրենց ճիգը թափեցին, իրենց աչխատութիւնը չխնայեցին և ամենատխուր լուրեր և զրպարտութիւններ անպատմելի ուրախութեամբ տարածեցին միամիտ ժողովրդի մէջ, զարմանք չէ, որ նոյն մարդիկը, աւելի զայրացած թերթի գոյութիւնը ապահովելու համար գործ դնելիք միջոցների դէմ կուգեն։ Մենք ապիրատութեան և խաւարի բարեկամներից, կրքերին ծառայողներից, մեր թշնամիներից ոչինչ ոչ ակնկալ ենք և ոչ էլ սպասում։

Մենք մեր թերթի համակրողներից, ազատ և լուսամիտ մարդկանցից, մտաւոր բարեկամներից ենք սպասում, որ այսօր թէ վաղը թերթի գոյութիւնը ապահովեն։ Եթէ բարի և հաստատ կամք կայ, թերթի գոյութիւնը ապահովելը գործը դժուարին գործ չէ։

Եթէ մէկ կողմից քանդելու եռանդագին գործունէութիւն է յայտնվում, ինչու չենելու, կանգնեցնելու մէջ նոյնպէս գործելու առանձին եռանդ չպիտի յայտնուի։

—

ԱՍԻԱԲԱԴԻՑ.—Թուրքիստանի վերայով ապատեղ հասաւ ուուս վաճառական Կուզրին, որ տեղացիներին ձրիարար բամբակի սերմեր բաժանից։ Կուզրին իւր գործերը աւելի հաստատ հողի վրայ դրած լինելու համար, հրատիրել է հայ գործակալներ, որպէս զի նրանց միջոցով աւելի մօտիկից իրեն ծանօթ առևտրականներին և ժողովրդին։

—

Արատաւոման դնելու համար անցպարերի տուրքը բարձրացնելուց զատ, «Рус. Кур.»-ի տեղով, նոյնպէս առաջարկուած է, որ անցպարերի բլանկէտների գինն էլ մատրութիւն կայ 50 կոպէկից (կէս սարուայ համար) 3 րուբլիի բարձրացնելու։ Այս տուրքից ազատուած չեն լինել նաև նրանք, որոնք նոր կանոններով անցպարային տուրքից ազատուում են։

—

Մենք հաղորդել էինք, որ յարգելի Գէորգ Զմշկեանի քաղհինգամեայ բնական գործունէութեան յօբելեանին հայ թատրոնասէրները մտադիր են մի ներկայացումն տալու ապրիլի 26-ին։ Այժմ մեզ հաղորդում են, որ այդ ներկայացումն լինելու է քաղաքային թատրոնում, ապրիլի 30-ին։

Իչխան Ամատունին այդ գործին զբաղուած անցնելով հրատիրել էր ապրիլի 16-ին տեղիս հայոց պերատաններին իւր մօտ, որպէս զի ներկայացման մասնակցել ցանկացողների հետ խորհրդակցելով ներկայացնելիք պիէսայի մասին վերջնական որոշումը տրուի և դերերը բաժանուին։

—

Ռուսական կերօսինը և կերօսինի ուրիշ արդիւնաբերութիւնները կամաց կամաց սիրուղ են գտնում եւրոպական վաճառանոցներում։ Ապացոյց օրինակ, ասատրական երկաթուղիների վարչութիւնը բանաղնացութիւն է ընկրսել Ռուսիայի երկաթուղիների վարչութեան հետ բացել նաւթը Ասատրխա բերելու եղանակների մասին։ Ազգի արդէն «Рус. Кур.»-ի ասելով, Ասատրխա են բերում 6,000,000 պուդից աւելի նաւթ տարեկան, իսկ ապագային լոյս կալ որ աւելի չատանալ։

—

Հանդուցեալ Մ. Ալիխանեանի որդիքն իրենց հօր վիշատակին նուիրել են Թիֆլիսի քաղաքային արհեստաւորաց դրպրոցում մի սանիկ պահելու համար 1200 ր., Ներսիսեան Հոգ. դպրանոցին 1000 ր., Էջմիածնի տառերի չինութեան 200 ր., Կովկասի հայոց բարեգործ. ընկերութեան 500 ր., Հայասիաց բարեզ. ընկերութեան 500 ր., Գօրի քաղաքի հայոց երկսեռ դպրոցներին 1000 րուբլի։

—

Մեզ հաղորդում են, որ մի հոգեկան հիւանդ հայ քահանայ առանց հակոզութեան թողած չատերին վտանգաւոր է դառնում և իր վարմանքով գայթակղութեան պատճառ։ Չենք հաւատում թէ ինչու այդ քահանային անուչադիր են թողնում։

Հրատրում ենք ամ ակն է առանձին ուչադրութիւնը այդ հանգամանքի վերայ։

—

ԱՍԻԱԲԱԴԻՑ.—Երբ տեղիս ժողովուրդը դանդատում է քահանայի վերայ, թէ քաղաքում երկար չէ մնում—և իրաւունք ունի և իրաւունք չունի։ Իրաւունք չունի՝ որովհետև միայն նրան է չանձնուած անդրին Անդրկասպեան երկրներում եղած հայերին հոգևորելու պարտք, որի համար էլ նա իւր ժամանակի ամենամեծ մասը անց է կացնում ճանապարհներին՝ քան բնակավայրերում, իրաւունք ունի՝ որովհետև նա կարօտ է մնում ժամ ու պատարագից։ Ի հարկէ, քահանան ոչինչ մեղք չունի այստեղ, նա ստիպուած է թափառելու Ախարագ, Մերվ, Զարջուլ, Սիրախս և այլն. բայց ժողովուրդն էլ ոչինչ մեղք չունի, որ զրկվում է ժամասացութիւն լսելուց։ Այս բոլոր անբաւականութիւնների առաջն առնելու համար, լաւ կլինէր, եթէ հոգևոր բարձրագոյն իշխանութիւնը ուչադրութիւն դարձնէր այս հանգամանքի վերայ և աչխատէր երկու կողմն ևս գոհացնել—մի ուրիշ թափառական քահանայ ևս նչանակելով։

Տեղական վաճառականութիւնը օր օրի վերայ ընկնում է և վաճառականները լուսաստա գրութեան մէջ են առևտրի պակասութեան պատճառով։

—

Նախընթաց համարում հաղորդել էինք, որ Բեսարաբիայի եկեղեցու միաբան արժ. Յարութիւն քահանայ Սպանճահանցը նչանակուած է Մողնու եկեղեցու աւագ քահանայ։

Մենք մոռացել էինք յայտնելու, որքան մեզ յայտնի է, դա առաջին երևոյթն է, որ մի եկեղեցու միաբան մի ուրիշ եկեղեցու աւագ քահանայութեան կոչումն և պաչտօնն է ստանում։

Չարիստար ենք համարում այստեղ կցորդել, որ արժ. Յարութիւն քահանայ Սպանճահանցը նչանակուած է Մողնու եկեղեցու աւագ քահանայ։

—

Այն հարցը, թէ Ռուսիան կը մասնակցի թէ չի մասնակցել Պարիզի 1889-ի աչխարհահանդէսին, ինչպէս լսել է «Рус. Кур.»-ը վճռուել է բացասական կերպով։ Ֆինանսների մինիստրութեան վաճառականութեան և մանուֆակտուրի դեպարտամենտը չանձն չպիտի առնէ ռուսական բաժինը չինելու համար կոմիսարներ և պիւնիաներ ուղարկել։ Ռուսիան առևտրականները ազատ պիտի լինեն իրենք հիմնելու իրենց բաժինները։ Ի թիւս այլ պատճառների, որ Ռուսիան իւր արդիւնաբերութիւնը պաչտօնապէս չպիտի ներկայացնէ, ֆինանսների մինիստրի հարկատոր գումարը մերժելն է։

—

Այս տարուայ յունիսի 1-ից կսկսեն գործ դրուել ակատկն դրոչմաթղթի 23 նոր տեսակներ, որոնց իւրաքանչիւր թերթի ամենաճոխագին գինը 1 ր. 25 կ. է, իսկ ամենամեծը—1031 րուբլի։ Այդ թղթերը գործ կը դրուին կալուածական և ուրիշ գործառնութիւնների միջոցին, բացի 5 և 10 րուբլի պարտադրերից։ Այս կանոնները չկա-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՍԱՆԴՐՕՅԻ ՄԱՀԸ

(Պատկեր իրական կեանքից)

—

I

Թիֆլիսի խուլ, յետ ընկած մասում, Հալաբարում, ուր սովորաբար բնակում է քաղաքի հասարակութեան ընտր դասակարգը, կանգնած է մի չարկանի հին անակ։ Այդ անակը, որ բազկացած է երկու մասից, լուսաւոր սենեակներից, պատկանում է կալատող ուստա Սանդրօյին։ Նա արդէն երկրորդ օրն է, որ հիւանդ պառկած է տախտի վերայ և արձակում է աղետալի հառաչանքներ։

«Վա՛յ մեռա՛յ, մէջքս կտրուեց, ինչ մէջքս, սաղ չանս հենց դիպեցաւ ասո, աստ խանջալ կտրատի ինձ։ Դևտխս իս ուսուի բարաբան է դառի, անգաճենրատես հենց դիպեցաւ զրտատօս ին ածում։ Վա՛յ չան, ա՛խ չան»...

—Տօ, Սարգիս, Սարգիս, կանչից Սանդրօյին։

Միւս սենեակից դուրս թռաւ 12 տարեկան կարմրաթուչ, փոխրիկ դիպուկան մի տղայ, Սանդրօյի աչակերտը։

—Ի՞նչ ա ուստա։

—Տօ, չան լակոտ, վուտներդ հանի ու արի մէջքիս վրայ մանր արի։

Աչակերտը իսկոյն կատարեց ուստի հրամանը։ Թռաւ նրա մէջքի վերայ և սկսեց կխճռոցել իւր հասակին ոտներով։

Ուստան նրա ոտների տակ մանչում էր։

—Տօ, արջի քոթօթ, քիզ ինի պէտա բան տավրացնիմ, խարաչոլի վրա իս չիս մանդալի, մի դրատա մանր արի էլի։

Հինգ րոպէից աւելի չանաց, և մեր Սարգիսը ուստայի հրամանով իջաւ և կանգնեց դրան մօտ։ Բայց այդ հրամարդն էլ չօգնեց հիւանդին և տատրաղող Սանդրօն չարունակում էր հառաչել։

—Վա՛յ տեղ է Սալոմէն, հարցրեց նա։

—Աղջիկպարոնը հրևան կատարինի հետ գնաց Թամամշօվի քարվանսարան ու ինձ ասաց, որ ճաչին լօբի բաժինը տաքցնեմ։

—Իս քիզ լօբի բաժին իմ հարցնում. բաժինը պլոկ պիպէր—Բաս մեծ աղջիկպարոնը ուր ա։

—Նա էլ բաուշոմի ծախող Խաչոյի հետ գնաց Սուրբ-Մինասը։

—Բաս ինձ մինակ անդիր ու մանդուկ թողիլ ին էլի։ Էհ, փալաք, փալաք, ասաց ուստա Սանդրօն ու երեսը չուս տուեց պատին։

«Փալաք» բառը զարթեցրեց նրա մէջ հազարաւոր վիշտութիւններ։ Նա մտաբերեց իւր անցեալը և կրկին զարթեցան վաղուի վիշտութիւնները։ Բայց ինչի էին այդ վիշտութիւնները մինը միւսից սաստ։ Նա սենեակում էր իւր առաջ հայրենի անակը, հին մաչած պարիսպներով և հիւանդ հօրը պատկած մէկ անկիւնում։ Նրա հայրը Ագաթան, լալոնի էր Թիֆլիսում ինչպէս լաւ կալատող։ Բայց մէկ օր (ինքը այն ժամանակ չատ փոքր էր և հազիւ վիշտ էր այդ օրը) աչխատի հօրը բերեցին տուն և մի կերպ տեղաւորեցին անկիւնում տախտի վերայ. քամրազը վայր էր ընկել երկարկան իարաչխից և գլուխ, ձեռք, ոտք—ամենը ջարդել էր։ Այդ անկիւնում դժբաղդը մնաց անչարժ պառկած երեք ամսից աւելի տարիներ, Թչուառ մայրը երբեմն ցերեկը լուացք էր անում, երբեմն էլ հաց էր թխում, իսկ պիչերները երկար ձմեռնամուխ գիչերները գալիս էր գործում, կար էր անում և այդպիսով կերակրում էր հիւանդ ամուսնուն։ Նա վիշտ էր մէկ օր, երբ

Հ̈ԱԲԱԹ 18 Ապրիլի ՉՈՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ № 56

տարիքս համար մայրաքաղաքի թերթերի ասելով կը նշանակուին աւելի բարձր տուգանքներ։

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՆՈՐ-ՆԱԽԻՋԻՒԱՆ, 5 ապրիլին։ Ես ուզում եմ գրել ձեզ ոչ թէ մեր քաղաքի և տեղի ունեցող անցքերի, մեր ուրախութիւնների և մեր հոգսերի վերաբերեալ, ոչ, այդ չէ իմ այս նամակս գրելու չարժառիթը. այս քանի մի տող նամակովս կամենում եմ մի քանի խօսք ասել լրագրութեան մասին, որ ընդհանուրի հոգացողութեան առարկան պէտք է լինի, որովհետև լրագրութիւնը ընդհանուրի չափերին է ծառայում։ Ակներև է, որ ես բացատրում լրագրութեան նշանակութիւնը, այլ փոքր ինչ բանիմաց ընթերցողը ինքն հասկանում է։ Լրագրութիւնը իրաքանչիւր ազգի և երկրի լուսաւորութեան և քաղաքակրթութեան համար ճանապարհած իրրև ամենազօրեղ գործիչներից մէկն է և նոր ժամանակներում չատ քանի մէջ էլ առաջին տեղն է բռնում։ Ինչ օգուտ որ տալիս են մեր երկրի առևտրին, նիւթական անհատական բարեկեցիկ կացութիւնը, խճուղիները, երկաթուղիները, նաւագնացութիւնը, կանոնաւորուած պօստան և այլ երթևեկութիւնը դիւրացնող միջոցները, նոյնպէս և ամէն մեծ ծառայութիւնները մատուցանում լրագրութիւնը ազգերի մասւոր և բարոյական զարգացման առաջարկում, հետևաբար և միմիանցից անջատուած և տարբեր ազգերի մարդերը միմիանց հաղորդելով, միմիանց մօտեցնելով։ Լրագրութիւնը հաւատարիմ մնալով—իւր կոչման պահապան է հանդիսանում օրինաց և կարգաց. հետևելով ժողովրդի առօրեայ կեանքին և գործերին հրապարակական ազդիչ է ու խրատիչ, սատիչ և յանդիմանիչ, գրուատող և այլն։

Այս տողերս գրելու առիթը «Նոր-Դար»-ի գոյութեան և յարատևութեան խնդիրն է, որ պէտք է նրա համակրողներին և ընդհանրապէս բանիմաց հայերի սրտին մօտիկ լինի։

Մենք հայերս մեր գրութեան և մեր թուին համեմատ չատ քիչ թերթեր ունինք, և ինչ էլ ունինք, ինչպէս մեր լրագրութեան կենդանի պատմութիւնը ցոյց է տալիս, չատ անապահով և երերուն դրութեան մէջ են։ Իմ խօսքս ամենևորևայ «Նոր-Դար»-ի մասին լինելով, ես կարծում եմ, որ նրա գոյութեան և յարատևութեան բարեկամները իրենք պէտք է արդէն մտածեն, որ մէկ անձի վերայ ամենօրեայ թերթի պահպանութեան լուծը դնել ընդ միշտ կարելի չէ, որքան և այդ անձը գործի համար անձնուիրութեամբ իր մտաւոր, բարոյական և ֆիզիքական ոյժերը անխնայ նուիրում լինի։

Առանց «Նոր-Դար»-ի ծախքերի մասին խորագրական ցոյցածոը կարդալու գիտէի ևինձ հետ էլ չատերը, որ «Նոր-Դար»-ը անհամեմատ չատ ծախքեր ունի, որ ուրիշ ամսօրեայ, չաբաթական և այլ թերթերի բաժանորդագնդերի հետ համեմատած «Նոր-Դար»-ի բաժանորդագինը պէտք է որ տարեկան՝ 20 րուբլի լինի։ Ամենօրեայ թերթ մեր հայերի մէջ տարեկան 10 րուբլի վճարով, ճանապարհածախքն էլ խրատգրութեան վերայ—դա զոհաբերութիւն է։ Նրանք, որոնք մտածուի և առանձնապէս «Նոր-Դար»-ի յարատևութեան բարեկամ են, պէտք է լոկ խօսքով և ցանկութիւնով չբաւականան իրենց զգացումները, այլ պէտք է նրա գոյութիւնը ապահովին կենդանի գործով, ընդհանուր ձեռնտուութեամբ, մտածելով, որ «Նոր-Դար»-ը ընդհանուրի, հետևաբար իւրաքանչիւրի սեպհականութիւնն է։ Գիտակցաբար գործելով, կենդանի գործով, նիւթական օժանդակութեամբ միայն կարելի է ամենօրեայ «Նոր-Դար»-ի գոյութիւնը պահպանել և դրանով ապացուցանել ազգի ինքնաճանաչութեան չափը. ամենօրեայ լրագիրը չի պահպանուիլ երբ ընդհանուրի կողմից չպահպանում են համակրական զգացումներ և բարեացակամութեան խօսքեր միայն, իսկ միւս կողմից լինում է անընդհատ զոհաբերութիւն։

Շատ և չատ յաւելցնէք, որ «Նոր-Դար»-ը զինքիսների սակ ճնշուած է, բայց ուրախ եմ հաղորդելու, որ այստեղ նրա համակրողների չրջանում մրատպրութիւն կայ ֆօնդ-գրամագլուխ կազմելու «Նոր-Դար»-ի գոյութիւնը ապահովելու համար։

Այս մասին ինչ որ լինի կը հաղորդեմ ձեզ։

Մնծապես եմ, որ ամէն տեղ մեծաւ ուրախութեամբ կընդունէին իմ հաղորդած լուրը և թերթի բարեկամները ամէն տեղից կաջակցեն հետևողով այդ գործի աջողութեան։ «Նոր-Դար»-ի ստացած ժողովրդականութիւնը և այն հանգամանքը, որ նրա դէմ մեր մէջ չեմ-

Նուած արագ տարածման հիմքը խոշոր-չափ և կոմիտակի կազակցութիւնների և կոլ թերմանքների վերայ չէ դրուած—ինձ համար համոզեցուցիչ գրաւական է նրա գոյութեան անհրաժեշտութեան համար. նրանը պէտք է համոզուած լինին և նրա գոյութեան բարեկամները։

Նիկողայոս քահ. Բօսնակեանց

ՇՈՒՇԻ, 12 ապրիլին։ Չաւիկը մեզանում անասնելի ցեխեր և միզապատ եղանակներ անելով՝ նրան հետևից սառաւիկ ձիւն և հոգմախառն անձրև։ Ամբիս 7—8 ամբողջ գիշերը անգամ էր տրդ անձրևը։ Այս խառնիխնդոյր եղանակից օգուտ քաղելով՝ անպատ աւազակները գարձեալ չեն պլանում իրենց պատասը իւղահանել. և ահա այդ հոգմախառն անձրևի տարափի ձայնից և վշտացից օգուտ քաղելով նրանք կատրում են Գափիխանց եղբայրների խանութի գռների երկաթէ պղխերը և մանելով ներս՝ վառում են լամպարը և կողոպտում մի ահագին արկղ լի արծաթեղէն, ոսկեղէն և ակնեղէն ապրանքներ 7—8000 րուբլի գումարի։ Ամեն բան նրանք վերջացնում են հանգստութեամբ. մետաքսեայ և մահուդի քանկագին հոթեր մնում են անչարժ իրենց տեղերում, ոչ մի կարի ձեռք չեն տալիս և մի քանի տասնեակ հազարի արժէք ունեցող ապրանք մնում է գարասած բաց պահարաններում։ Ոսկիականութիւնը բացակայում է այստեղ... իսկ գիշերային հսկողները (զարգա), որոնք իւրաքանչիւր խանութից որոշեալ վարձ են տանում՝ իրենց քէֆին խանգիպացնում են։ Բանը նրանումն է, որ Գափիխանցների խանութը բաղարի ամենաապահով տեղը և նոյն իսկ կեդրոնումն է գտնուում։ Ցերեկ գիշերային հսկողների թուլութեան և անհոգութեան արդասիքն է այս, և դրա համար է, որ, ինչպէս ասում են, պատասխանատուութիւնն ընկել է նրանց վերայ և նրանք պիտի տուժեն մնասը։ Այդ հսկողները որոշեալ ժամանակով ընթրած մարդիկ են և որպէս զի խանութատէրերն ապահով լինին, նրանք վից հազար րուբլի գրաւական են գնում և ապա սկսում իրենց գործը։ Եւ որովհետև Գափիխանցների խանութը կողոպտողները գնո անյայտութեան մէջ են, ասած ասում են, որ գրաւականի արուած 6000 րուբլին պիտի փոխարինէ նրանց ապրանքին, միայն այն ժամանակ, երբ կատարելապէս և

տաբրում էր սենեակում մանածել փոքրը փալեքոտ Աղամին, իսկ ինքն գրացիների գրանը գրաղուած էր լինում բամբասանքով։ Ծոզնածութիւնից, ճընշումից Սանդրօի ձեռները թուլանում էին, աչքերը խլվում էին, գլուխը խոնարհում էր, բայց նա սոխրուած ամբողջ ժամերով մանը էր ածում փալեքոտ Աղամին։ Բայց երբեմն էլ նա պիտամամբ կչտամում էր Աղամի փափուկ տեղից, որից մի այնպիսի սաստիկ ազատակ էր բարձրացնում, որ աղչիկպատանը իսկոյն հասկանում էր թէ քանը ինչումն է, և գրա համար ինչքան ըսպառնալիք և հարուածներ էր սատնում նախ բարկացած աղչիկպատանից, իսկ ետուց հարբած ուսուցչից։ Սանդրօն վիշտ էր, ինչպէս մէկ ապպիսի դէպքից ետուց, թաղից իւր անկողինը և գիշերը ծածուկ փախաւ։ Հետևեալ օրը երեկոյեան նա Սօղանլուխ էր հասել, երբ սահիկանութիւնը բանից ընթան և ձեռքերը կապած, ինչպէս մէկ եզնոնագործի, չանձնից ուսանէն։ Պէտք է ասել, որ ուսուան իւր աշակերտից քիչ արդիւնք չէր սանձում։ Բայց այն, որ աշակերտը նրա սանը սպասարկի դիր էր կատարում, նա օրական 50 կոպէկ էլ էր աշխատում, երբ բանում էր

մշակի տեղ, իսկ երբ սկսում էր ուսուի ձեռան տակը աշխատել, ստանում էր մինչև մէկ րուբլի Այդ ստացած փողը ամբողջապէս պատկանում էր ուսուին, բացի 10 կոպէկից, որ ամեն չաբաթ օր ուսուան տալիս էր նրան։ Դրան ասում են «չափրդանա»։ Բայց և այդ 10 կոպ. նա իրաւունք չունի մսխելու, որովհետև սովորութիւն կայ, որ աշակերտը իւր ծնողութեան ժամանակամիջոցը լրացնելուց ետուց պէտք է ազջկպարանի համար դնէ մէկ պարկ, օրինակ մի արծաթեայ բաղխա (բաժակ), գդալներ կամ մի ուրիշ բան, որպէս զի ուսուան նրան օրհնէ։ Գիտակը ինչումն է կատարում օրհնանքը։ Երեք ամիսը մէկ անգամ երեքշաբթի օրը իւրաքանչիւր հարբար իւր հաշուով կազմում է մէկ հացկերոյթ, գնում է մէկ բանի հատ «մատաղ», մէկ ոսոխրի գինի, հաւաքւում է հանդուստրանում և «քէֆ» է անում։ Այդ ժամանակ և կատարւում է օրհնանքը։ Նախ և առաջ նորահաս ուսուան պէտք է կարդայ «Հայր մեր»-ը, խօսք տայ, որ մնացեալ կատր հայրը և միչտ նախանձախնդիր կը հանդիսանայ իւր հարբարի չաներին։ Յետոյ նա չոքում է ուսուի առաջ և վերջինը իջեցնում է նրա ևրնակ զօրիկ տարածման հիմքը խոշոր-չափ և կոմիտակի կազակցութիւնների և կոլ թերմանքների վերայ չէ դրուած—ինձ համար համոզեցուցիչ գրաւական է նրա գոյութեան անհրաժեշտութեան համար. նրանը պէտք է համոզուած լինին և նրա գոյութեան բարեկամները։

Նիկողայոս քահ. Բօսնակեանց

ՇՈՒՇԻ, 12 ապրիլին։ Չաւիկը մեզանում անասնելի ցեխեր և միզապատ եղանակներ անելով՝ նրան հետևից սառաւիկ ձիւն և հոգմախառն անձրև։ Ամբիս 7—8 ամբողջ գիշերը անգամ էր տրդ անձրևը։ Այս խառնիխնդոյր եղանակից օգուտ քաղելով՝ անպատ աւազակները գարձեալ չեն պլանում իրենց պատասը իւղահանել. և ահա այդ հոգմախառն անձրևի տարափի ձայնից և վշտացից օգուտ քաղելով նրանք կատրում են Գափիխանց եղբայրների խանութի գռների երկաթէ պղխերը և մանելով ներս՝ վառում են լամպարը և կողոպտում մի ահագին արկղ լի արծաթեղէն, ոսկեղէն և ակնեղէն ապրանքներ 7—8000 րուբլի գումարի։ Ամեն բան նրանք վերջացնում են հանգստութեամբ. մետաքսեայ և մահուդի քանկագին հոթեր մնում են անչարժ իրենց տեղերում, ոչ մի կարի ձեռք չեն տալիս և մի քանի տասնեակ հազարի արժէք ունեցող ապրանք մնում է գարասած բաց պահարաններում։ Ոսկիականութիւնը բացակայում է այստեղ... իսկ գիշերային հսկողները (զարգա), որոնք իւրաքանչիւր խանութից որոշեալ վարձ են տանում՝ իրենց քէֆին խանգիպացնում են։ Բանը նրանումն է, որ Գափիխանցների խանութը բաղարի ամենաապահով տեղը և նոյն իսկ կեդրոնումն է գտնուում։ Ցերեկ գիշերային հսկողների թուլութեան և անհոգութեան արդասիքն է այս, և դրա համար է, որ, ինչպէս ասում են, պատասխանատուութիւնն ընկել է նրանց վերայ և նրանք պիտի տուժեն մնասը։ Այդ հսկողները որոշեալ ժամանակով ընթրած մարդիկ են և որպէս զի խանութատէրերն ապահով լինին, նրանք վից հազար րուբլի գրաւական են գնում և ապա սկսում իրենց գործը։ Եւ որովհետև Գափիխանցների խանութը կողոպտողները գնո անյայտութեան մէջ են, ասած ասում են, որ գրաւականի արուած 6000 րուբլին պիտի փոխարինէ նրանց ապրանքին, միայն այն ժամանակ, երբ կատարելապէս և

օրինական ճանապարհով կապացուցուին գողացած ապրանքի արժողութիւնն ու քանակութիւնը։ Գործը ամենևին քննութեան մէջ է։

Զարմանալին այն է, որ աւազակները ապրանքը գողանալուց ետուց լամպարը թողնում են վառ, հագնում են խանութից մի մի զոյգ կրկնակօշիկ և գնները գոցելով՝ այնպէս անհետանում. Հետևեալ առաւօտը երբ գալիս են խանութը բանալու՝ տեսնում են, որ միայն կողպէքները թափուած են գետնին, այն էլ կողպած—առանց բանալու և առանց արտրելու։

Չենք կարող մի հատուցք չձգել այստեղ և գիշերապահ լապտերների վերայ։ Իւրաքանչիւրը 100 – 150 քայլափոխում հագիւ կարելի լինի մի լապտեր տեսնել. այն էլ Աստուած լապտեր համար է—ապակիները այնքան կեղտոտ և մէջի ձրագի լոյսն այնքան ազօտ, որ իր առաջ կանդնողին անգամ լոյս չէ տալիս. չատ անգամ էլ չեն վառում, պատրուակելով թէ լուսնեակ գիշեր է և այլն այլն։ Ես այս ամենը մենք ապրինք Շուշիում, որ անասնելի ցեխերը և խեղդող մառախուղը միչտ լինում են և լինում։ Մինչ քաղաքը սրա համար փող չէ տալիս, և ով է այդ գննողը։

Արդամ

ՆԱՄԱԿ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՑ

ՈՒՏՏ, 1887 թ. 6 (26 մարտ) ապրիլի.—Դժուար թէ հետաքրքնաբ լինի ամենաթոյլ գաղափար կազմել այն կեանքի վերայ, որով ամերիկացիները կապրին, դի կամ ամերիկացի ըլլալու և այդ հատկանալու համար և կամ գէթ երկար ժամանակ Ամերիկա ապրած ըլլալու է։ Եթէ օր մը հրաշքով կովկասն ի Ամերիկա փոխադրէր, հազիւ թէ ընթերցողը պիտի հասկնայինն, թէ իրենք ևս երկրի վերայ կապրին և նմանց աշխարհն չեն փոխադրած։ Սակայն մի փոքր այս կեանքին վարժուելէ ետք, մարդ կը սկսի կամաց կամաց ըմբռնել, թէ մարդկային հնարագիտութիւնը որքան հեռուն կրնայ թափանցել, որպիսի չարմարութիւն կը ստեղծէ կենցաղավարութեան համար։ Ոչինչ անհնար չկայ ամերիկացիի համար, և իրաւունք ունինք, երբ ամերիկացիների համար առասպելական վէպեր լսրինենք, դի արդէն իսկ ամերիկացիին կեանքը վէպ կը թուի ոչ ամերիկացիին համար։

Ով որ կուզէ ամերիկացիի հնարագիտ խելքի և ճարպիկութեան մասին

գաղափար կազմել, անշուշտ նորա համար արդէն իսկ բաւ է, եթէ նա փոքր ժամանակ մի կապրի Ամերիկայի քաղաքի մէջ. դի ան, ինչ որ մանաւանդ մի պիւա է, երբէք մանաւանդ չրջանի մէջ ստեղծուածական չի մընար, այլ իսկոյն հասարակաց սեփականութիւն կը դառնայ, իւրաքանչիւրը ոք կաշխատի օգտուիլ այդ պիւանէ։ Սակայն չարի չէ կարծելի, թէ մանաւանդ անձի մը պիւտը ապահովուած չէ և իւր սեփականութիւն չի կազմէր, քաւ լեցի, մանաւանդի սեփականութեան իրաւանքը գոյութիւն չէ մի տեղ այնքան չէ չարդուած, որքան այստեղ, բայց մենք կուզենք ասել, որ ամէն մի հնարաւորութիւն և պիւրութիւն կը ընծայուի մանաւանդին իւր պիւտի իրաւանքէն չզանուելու, իսկ հասարակութեան՝ անոր պատուհասներէն, գործածութիւնէն։ Սակայն ամերիկացիին չոլոր հնարագիտութեան հետ ծանօթանալու համար, կը բաւ է, որ ինքզինքդ մի կերպով ի և է ցուցահանդիսի մէջ ձրգես, իսկ ցուցահանդէսները գիտնալու է, որ այստեղ ամենասովորական բաներն են։ Ամերիկացին ամեն բանի մէջ գործնական է, և ամեն բան գործնականի տեսակէտէն կը չափէ. նորահամար առաջին տեղն կանդնած է նիւթական չարը։ Ես ահա ամերիկացին ցուցահանդէսներու, աշխարհահանդէսներու օգտակարութիւնը հասկնալով մեծ ոյժ տուած է նոցա. և այդ պատճառով ցանկացողների համար ոչինչ չկայ գժուարին և ոչինչ արգելք ո և է ցուցահանդիսի պատահելու, դի այդպիսի հանդէսներն սովորական, օրհասական գարձած կը թուին ամերիկացիին։ Ես մեր կարծիքով, եթէ Ամերիկա իւր առաջադիմութեամբն պարտական է իւր անջատեալ դրութեան և անզօրը կենցաղավարութեան, ոչ նուազ մաս մ'ալ իւր առաջդիմութեան ցուցահանդէսներուն կը պարտի։ Այսպիսի ցուցահանդէսներ չաճախակի կը կազմէ և Մասաչուզէթի նահանգը։

Այսպէս, այս տարի Ոստրի մէջ ալ կազմուած էր արուեստահանդէս մը, որ իւր ի հանդէս հանած նորանոր մեքենաներովն և գործիներովը դերազանցեց քան զառաջինս իւր չքեղութեամբ և մեծանգամայն չազուզ գործուց գհանդիսականս։ Արդէն ձեր ընթերցողը գիտէ, որ Ամերիկայի ամենէն առաջադէմ նահանգը Մասաչուզէթն է. և հանդէսը իրօք ճշմարիտ ներկայացուցիչ էր այդ նահանգին՝ արժանի իւր վայելած համբաւին։ Ամեն ոք աչխա-

---

տում էր. նա կարճ ժամանակի ընթացքում գնոց արծաթեայ գօտի, ժամացոյց, մանուկ չոխայ, կարա, աւելի հանդիսաւոր օրերի համար ատլասի արխալուղ և այլն։ Ի՛նչ զարմանալու բան է սրանից ետուց, որ բարեսիրտ գրացիները, մանկահաս օրիորդները ծնողները միանգամից ուշադրութիւն գարձրին նրա վերայ և օր չէր անցնում, որ մօդիքալները չձանձրացնէին Սարկիսին. «Ախչի, Սարկիս ջան, վաթ բանար գալիս է գրանը չգրած է, չգիտես ինչ գարձնի»։ Ո՛ր մարդը չէ կամենում իւր օրգան բազդատութիւնը։ Սանդրօն վիշտ էր, ինչպէս «չանգալամօրին» տարան նրան «ազջիկ անպելա»։ Նա մատաղ հեկեկացին, որպէս «մօղիքալը» նրան արդէն սպասում էր։ Վերջինը կանանց գասից աչքերով, ունքերով կանչից իւր մօտ մէկ 13 տարեկան օրիորդ և բռնելով նրա ձեռքը, երեք անգամ անդկայրից փսսալի առաջով, որպէս զի նա կարողանայ հետաստանալ, որ ազջիկը կաղ չէ։ Յետոյ պատասխից, որ ընտի մամ վառէ. նա զղջզղալով կատարից և այդ հրամանը։ Դա էլ նրա համար էր, որ ազան կարողանայ «աչքնազալ» նրա տատիների ապխատութիւնը. իսկ պլատարապէս մտանելը,

---

դիմքը, ականջները, ունքերը և այլն, թէ իրենց տեղն են։ Սանդրօն դեռ չգիտէր, թէ ինչ է կինը և տեսնելով իւր առաջ 13 տարեկան գեղեցիկ օրիորդին, ինչպէս ինքը ետուց ասում էր «բարբուչկու պէս վաղիցայ ու գորլիքը բերնիցը գնացին»։ Յետոյ նրան տարան նչանածի տուն։ Աչնտեղ իջանեցին, գասար Պետրոսը տախտի վերայ ծալապատակ նստած, «ատպէն գատան» (մարմէ գդակը) գլխին և ակր-ոզորմութեան ձեռքին, իւր մտածողութեան մէջ էր ընկղմուած։ Սկսեց «տանտուրը» օժիտի մասին։ Վերջապէս վճռուեցին, որ Պետրոսը պիտի պատրաստէ 200 րուբլի փող և լաւ բաժինք (օժիտ)։ Դրեցին «չէն»։ Սիան ատրաղեցին մի քանի բարեկամներ աղջկայ և ազգի կողմից։ Երբ առատութի գալմազալը վերջացրին, Սանդրօն բէկլատը (մատանիկը) տուեց և ամուր, չատ ամուր, չնափրով, որ նչանածը ընդդիմացում էր, համբուրեց, թէև տեղ տեղն։ Նա եկաւ տուն ուրախ, երջանիկ. նա երկար չէր կարողանում քնել, չտմփուրի պէս պտտում էր այս և այն կողքի վերայ, մտաբերում էր նրա սև սև աչքերը, ծիրանի թչերը, վարդագոյն չրխտնքները, ատամնաւոր հպուցքը, համբուրում էր բարձը և

ԶՈՒՏԱԺՈՂՈՎ

* * *

Ուրախ ենք, որ Ռուսաստանի կառավարությունը ընդունել է Ռուսաստանի հայ հասարակության խնդրագիրը, որով նա խնդրում էր, որ Ռուսաստանի հայ գաղթականները, որոնք Թուրքիայից գալով, ցանկանում են Ռուսաստանի հպատակություն ընդունել, ազատ լինեն զինվորական ծառայությունից։ Ռուսաստանի կառավարությունը հրամայել է, որ այդ գաղթականները ազատ լինեն զինվորական ծառայությունից միայն 10 տարի ժամանակով։ Ուրախ ենք, որ Ռուսաստանի կառավարությունը հայ գաղթականների վերաբերությամբ ընդունել է այդ կանոնը, որ գոյություն ունի Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում, Անգլիայում, Ֆրանսիայում, Բելգիայում, Հոլանդիայում, Շվեյցարիայում և այլ երկրներում։ Ուրախ ենք, որ Ռուսաստանի կառավարությունը ընդունել է այդ կանոնը, որ գոյություն ունի Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում, Անգլիայում, Ֆրանսիայում, Բելգիայում, Հոլանդիայում, Շվեյցարիայում և այլ երկրներում։ Ուրախ ենք, որ Ռուսաստանի կառավարությունը ընդունել է այդ կանոնը, որ գոյություն ունի Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում, Անգլիայում, Ֆրանսիայում, Բելգիայում, Հոլանդիայում, Շվեյցարիայում և այլ երկրներում։

Ուրախ ենք, որ Ռուսաստանի կառավարությունը ընդունել է այդ կանոնը, որ գոյություն ունի Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում, Անգլիայում, Ֆրանսիայում, Բելգիայում, Հոլանդիայում, Շվեյցարիայում և այլ երկրներում։ Ուրախ ենք, որ Ռուսաստանի կառավարությունը ընդունել է այդ կանոնը, որ գոյություն ունի Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում, Անգլիայում, Ֆրանսիայում, Բելգիայում, Հոլանդիայում, Շվեյցարիայում և այլ երկրներում։

* * *

Ուրախ ենք, որ Ռուսաստանի կառավարությունը ընդունել է այդ կանոնը, որ գոյություն ունի Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում, Անգլիայում, Ֆրանսիայում, Բելգիայում, Հոլանդիայում, Շվեյցարիայում և այլ երկրներում։ Ուրախ ենք, որ Ռուսաստանի կառավարությունը ընդունել է այդ կանոնը, որ գոյություն ունի Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում, Անգլիայում, Ֆրանսիայում, Բելգիայում, Հոլանդիայում, Շվեյցարիայում և այլ երկրներում։

* * *

Ուրախ ենք, որ Ռուսաստանի կառավարությունը ընդունել է այդ կանոնը, որ գոյություն ունի Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում, Անգլիայում, Ֆրանսիայում, Բելգիայում, Հոլանդիայում, Շվեյցարիայում և այլ երկրներում։ Ուրախ ենք, որ Ռուսաստանի կառավարությունը ընդունել է այդ կանոնը, որ գոյություն ունի Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում, Անգլիայում, Ֆրանսիայում, Բելգիայում, Հոլանդիայում, Շվեյցարիայում և այլ երկրներում։

* * *

Ուրախ ենք, որ Ռուսաստանի կառավարությունը ընդունել է այդ կանոնը, որ գոյություն ունի Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում, Անգլիայում, Ֆրանսիայում, Բելգիայում, Հոլանդիայում, Շվեյցարիայում և այլ երկրներում։ Ուրախ ենք, որ Ռուսաստանի կառավարությունը ընդունել է այդ կանոնը, որ գոյություն ունի Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում, Անգլիայում, Ֆրանսիայում, Բելգիայում, Հոլանդիայում, Շվեյցարիայում և այլ երկրներում։

* * *

Ուրախ ենք, որ Ռուսաստանի կառավարությունը ընդունել է այդ կանոնը, որ գոյություն ունի Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում, Անգլիայում, Ֆրանսիայում, Բելգիայում, Հոլանդիայում, Շվեյցարիայում և այլ երկրներում։ Ուրախ ենք, որ Ռուսաստանի կառավարությունը ընդունել է այդ կանոնը, որ գոյություն ունի Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում, Անգլիայում, Ֆրանսիայում, Բելգիայում, Հոլանդիայում, Շվեյցարիայում և այլ երկրներում։

* * *

Ուրախ ենք, որ Ռուսաստանի կառավարությունը ընդունել է այդ կանոնը, որ գոյություն ունի Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում, Անգլիայում, Ֆրանսիայում, Բելգիայում, Հոլանդիայում, Շվեյցարիայում և այլ երկրներում։ Ուրախ ենք, որ Ռուսաստանի կառավարությունը ընդունել է այդ կանոնը, որ գոյություն ունի Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում, Անգլիայում, Ֆրանսիայում, Բելգիայում, Հոլանդիայում, Շվեյցարիայում և այլ երկրներում։

* * *

Ուրախ ենք, որ Ռուսաստանի կառավարությունը ընդունել է այդ կանոնը, որ գոյություն ունի Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում, Անգլիայում, Ֆրանսիայում, Բելգիայում, Հոլանդիայում, Շվեյցարիայում և այլ երկրներում։ Ուրախ ենք, որ Ռուսաստանի կառավարությունը ընդունել է այդ կանոնը, որ գոյություն ունի Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում, Անգլիայում, Ֆրանսիայում, Բելգիայում, Հոլանդիայում, Շվեյցարիայում և այլ երկրներում։

* * *

Ուրախ ենք, որ Ռուսաստանի կառավարությունը ընդունել է այդ կանոնը, որ գոյություն ունի Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում, Անգլիայում, Ֆրանսիայում, Բելգիայում, Հոլանդիայում, Շվեյցարիայում և այլ երկրներում։ Ուրախ ենք, որ Ռուսաստանի կառավարությունը ընդունել է այդ կանոնը, որ գոյություն ունի Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում, Անգլիայում, Ֆրանսիայում, Բելգիայում, Հոլանդիայում, Շվեյցարիայում և այլ երկրներում։

* * *

Ուրախ ենք, որ Ռուսաստանի կառավարությունը ընդունել է այդ կանոնը, որ գոյություն ունի Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում, Անգլիայում, Ֆրանսիայում, Բելգիայում, Հոլանդիայում, Շվեյցարիայում և այլ երկրներում։ Ուրախ ենք, որ Ռուսաստանի կառավարությունը ընդունել է այդ կանոնը, որ գոյություն ունի Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում, Անգլիայում, Ֆրանսիայում, Բելգիայում, Հոլանդիայում, Շվեյցարիայում և այլ երկրներում։

* * *

Ուրախ ենք, որ Ռուսաստանի կառավարությունը ընդունել է այդ կանոնը, որ գոյություն ունի Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում, Անգլիայում, Ֆրանսիայում, Բելգիայում, Հոլանդիայում, Շվեյցարիայում և այլ երկրներում։ Ուրախ ենք, որ Ռուսաստանի կառավարությունը ընդունել է այդ կանոնը, որ գոյություն ունի Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում, Անգլիայում, Ֆրանսիայում, Բելգիայում, Հոլանդիայում, Շվեյցարիայում և այլ երկրներում։

* * *

Ուրախ ենք, որ Ռուսաստանի կառավարությունը ընդունել է այդ կանոնը, որ գոյություն ունի Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում, Անգլիայում, Ֆրանսիայում, Բելգիայում, Հոլանդիայում, Շվեյցարիայում և այլ երկրներում։ Ուրախ ենք, որ Ռուսաստանի կառավարությունը ընդունել է այդ կանոնը, որ գոյություն ունի Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում, Անգլիայում, Ֆրանսիայում, Բելգիայում, Հոլանդիայում, Շվեյցարիայում և այլ երկրներում։

* * *

Ուրախ ենք, որ Ռուսաստանի կառավարությունը ընդունել է այդ կանոնը, որ գոյություն ունի Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում, Անգլիայում, Ֆրանսիայում, Բելգիայում, Հոլանդիայում, Շվեյցարիայում և այլ երկրներում։ Ուրախ ենք, որ Ռուսաստանի կառավարությունը ընդունել է այդ կանոնը, որ գոյություն ունի Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում, Անգլիայում, Ֆրանսիայում, Բելգիայում, Հոլանդիայում, Շվեյցարիայում և այլ երկրներում։

* * *

Ուրախ ենք, որ Ռուսաստանի կառավարությունը ընդունել է այդ կանոնը, որ գոյություն ունի Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում, Անգլիայում, Ֆրանսիայում, Բելգիայում, Հոլանդիայում, Շվեյցարիայում և այլ երկրներում։ Ուրախ ենք, որ Ռուսաստանի կառավարությունը ընդունել է այդ կանոնը, որ գոյություն ունի Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում, Անգլիայում, Ֆրանսիայում, Բելգիայում, Հոլանդիայում, Շվեյցարիայում և այլ երկրներում։

նելու այնտեղ և զօրք պահելու՝ իր հպատակներին պաշտպանելու համար, միայն այն պայմանով, որ իրաւունք չունենայ իր իշխանութիւնը տարածելու երկրի մէջ։ Նոյնպէս և յոյս կայ չուտով համաձայնութիւն կայացնելու Սուէզի ջրանցքի չէզոքութեան մասին։ Բոլոր պետութիւնների էլ պինուած նաւատորմիղները իրաւունք պիտի ունենան ինչ ժամանակ ուզեն ջրանցքից անցնելու, միայն ջրանցքի եզերքներում ոչ մի իրաւունք չպիտի ունենայ ամրութիւններ չինելու։ Այդ վերջին որոշումը գործադրելու և հսկելու համար պիտի լինի առանձին միջազգային յանձնաժողով։ Վերջապէս եգիպտական խնդրի վերաբերմամբ ըստ երևոյթին Անգլիան համաձայն է Ֆրանսիայի մասնակցութիւնն ես թոյլ տալու խնդրի քննութեան միջոցին սակայն Վօլֆի և Սալիսբիւրի խորհրդականների հետ։

Ահա այն խնդիրները, որոնց մասին Վաղինգտօնը հաղորդեց Ֆլուրանսին։ Այս բոլորից երևում է, որ Ֆրանսիան բաւական զիջողութիւններ է անել տուել Անգլիային՝ իմարիկ, եթէ միայն ձչմարիտ են վերի տեղեկութիւնները։ Բայց հաղիւ թէ այդ բոլորին Անգլիան համաձայնի, առանց որ իրեն մի մեծ պատասխան չլինին։ Հենց միայն Նոր-Հիբրիդեան կղզիների խնդրի մասին այնքան հետաքրքրուած են Անգլիայում և դուռ այնքան էլ անորոշ դրութեան մէջ են նրանց մասին, որ մօտ ժամանակներս Անգլիան հաղիւ թէ մի որոշում անէ այդ մասին, և եթէ անէ էլ, բոլորովին այլ ուղղութիւն կունենայ դա։ Նոյն իսկ դաղթականների ժողովը Լօնդոնում, որի մասին անցեալները խօսեցինք, պահանջում է, որ հենց այդ Նոր-Հիբրիդեան կղզիներից բոլորովին արտաքսուին Ֆրանսիացիները և այլ պահանջը՝ նրանց առաջին պայմանն է, առանց որի լուծման ժողովի գործը չատ պիտի դժուարանայ։ Հենց միայն այդ հանգամանքը պէտք է ցոյց տայ, թէ Անգլիան կարող է չուտով մի բան վճռել այդ մասին։

—

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

— Աւստրիայում այժմ բոլորն էլ խօսում են նոր չինուած երկաթուղու մի գծի վերայ, որ հիւսիս-արևելեան Ունգարիան կապում է Գալիցիայի հետ. այդ գիծը պէտք է ամենամօտ ծառայութիւն անէ Աւստրիային պատերազմ ծագելու միջոցին։

—Այն գայդուկները (խմբակներ), որոնք փորձ են արել Բօլղարիայից Մակեդոնիա մտնելու, ձերբակալուած են և Սօֆիայ բերուած։

—«Berl. Tagbl.»-ի Հռոմի թղթակցի ասելով պապը մօտերքս, Պուտկամերի հետ ունեցած խօսակցութիւնից յետոյ, Էլզաս-Լօթարինգիայի հոգևորականութեան ամենախիստ պատուիրագիր ուղարկեց, որով նրանց յայտում էր, որ նրանք անպայման կը հրաժարին հակա-գերմանական ցոյցերին մասնակցելուց։

—Գերմանական թագաժառանգը, ինչպէս երևում էր հիւանդացել է. արդէն կայսրի ծննդեան միջոցին նկատուած էր, որ նա տակաւ էր։

—«Nordd. Allg. Zeit.»-ը խօսելով ֆրանսիական «Journ. des Débats» թերթի մի յօդուածի մասին, ասում է, որ ռուսական քաղաքականութիւնը աւելի բարեկամական է դէպի Գերմանիան՝ քան թշնամական, ասում ֆրանսիացիները մի անգամ ընդ միշտ պէտք է մտքներից հանեն, թէ Ռուսիան ու Գերմանիան պատերազմելու են։

—Բելգրադից յայտնում են, որ մինիստրների ճգնաժամ է Սերբիայում։ Ընտանեկան և քաղաքական երկպառակութեան պատճառով Սերբիայի թագուհի Նատալիան ուզում է արտասահման։

—Սօֆիայից հաղորդում են, որ ֆիլիպոպոլում ի պատիւ խնամակալներին տուած ճաշի վերայ անգլիական հիւպատոսը բաժակ առաջարկեց խնամակալների և Միացեալ Բօլղարիայի անկախութեան կենացները։

—«Times»-ն գրում են, որ Սամարլովի, Մատակուվի խնամակալներին մեծ պատուութեամբ են ընդունել ամեն տեղ էլ. մի քանի տեղեր Սամարլովի ճառերը է խօսել, որոնց մէջ իր անկիրթներին հաւատացրել է, «որ բօլղարական խնդիրը չատ չատ կլուծուի բոլորովին ժողովրդի փափագների համեմատ»։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Նաւակոծութիւն. — «Վիկտորիա» չոգենաւը քակուեցաւ ապրիլի 11-ին և բաւական մարդագոհ տուաւ ծովին։ Գիչերը ժամը երկուքին, չոգենաւի maître d'hotel-ը սկսաւ ուղևորներին զարթեցնել, որովհետև նաւը չուտով ափ էր դուրս գալու։ Դեռ նոր էին ուղևորները վեր կացել, որ չոգենաւը մի սաստիկ ճայթիւն լսեցաւ։ Ոչ ոք ուշադրութիւն չդարձրեց այդ բանի վերայ։ Լսուեցաւ երկրորդ ճայթիւնը։ Շատ մարդիկ մտեցան կանանց բաժնին և խնդրեցին կանանց որ տախտակամածից դուրս գան, որովհետև չոգենաւին մի ինչ որ անդրաղութիւն պատահել։ Բոլորն էլ վեր վազեցին։ Այդ միջոցին լսւում էր նաւապետի հրամանը՝ ազատող նաւակները ծով իջեցնելու մասին։ Սարսափը պաշարեց ամենքին։ Կանայք կպչում էին իրենց մարդերին և աղաչում էին ազատել իրենց, միւս կանայք ծնկի էին գալիս և խնդրում էին այդտեղ, նաւի վերայ եղող քահանաներին, որ աղօթեն իրենց համար և օրհնեն իրենց։ Լողալ գիտցողները ծով էին ընկնում և ալիքները կորցում էին նրանց։ Շատերը գրկախառնուում էին և մնում բարեւ անում, աղաւաղելու չափ կորած։ Յուսահատուածները արդէն էին դառնում նաւատաղներին ազատիչ նաւերը իջեցնելու ծով—կանխատես մէջ տեղ բռնել ցանկանալով։ Վերջապէս առաջին իջեցրած նաւակի մէջ այնքան մարդ տեղաւորուեցաւ, որ նա չուռ անցաւ և ծովասոյզ եղաւ, իր հետ տանելով և չատերին։ Շոգենաւի առաջին մասը խնայուեց, իսկ վերջինը բարձրացաւ, դրանից բռնած մնացին չատերը մինչև ֆրանսիական ափից ազատիչ նաւակները եկան օգնութեան. ի հարկէ, բոլոր ապրանքը ոչնչացաւ. ուղևորները առանց մի կոպեկի հասան ափ։ Շոգենաւը մշտի պատճառով խափի էր զարնուել և փչրուել։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

«ՆՈՐ-ԴԱՐ»-Ի ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԴՈՐՆԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

ԲԵՐԼԻՆ. 16 ապրիլի։ «Norddeutsche Allg. Zeit.»-ը հաղորդում է Շնեբելի գործի հանգամանքները այն ձևով, ինչ ձևով որ հաղորդել է սլետական դատական հաստատութիւնը։ Այդ հաղորդագրութեան համեմատ Ստրասբուրգի առևտրական գործակալ Կլէյնի և Շիլդինհէյմի գործարանատէր Պրեբերի դէմ նախապատրաստական դատական քննութիւն է սկսած բերդերի ուրուագիծները և դատաճանական տեղեկութիւններ հաղորդած լինելներուն համար. բացի դրանից, հաւաստիացել են, որ նրանք յարաբերութիւններ են ունեցել ֆրանսիական ոստիկանական գործակալ Հիրշհաուէրի հետ. նոյնպէս նամակները են ուղղուած Պարիզ տեղեկութիւններ հաւաքող բիւրոյի կառավարիչ Վենտանին։ Այս գործերի մասին Շնեբելէ տեղեկութիւններ և նամակագրութիւն է ունեցել։ Դատական քննիչի հրամանով Շնեբելէին քրէական կոմիսարը կալանաւորեց։ Ապացուցուած է, որ Շնեբելի կալանաւորութիւնը Գերմանիայի հողի վերայ է կատարուել։ Շնեբել խոստովանեց, որ դրել է երեք նամակ և միջնորդի դեր է կատարել դաւաճանութեան ընթացքին ունեցող գրութիւնների համար։

ԼՕՆԴՕՆ. Անգլիական բանկը իւր դիսկօնտը 2½-ից իջեցրեց 2%-ի։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ. 17 Ապրիլի։ Նոր փոխառութեան համար ամեն տեղ կատարուող ստորագրութիւնը հասաւ երկու միլիարդի։

Երեկ զինուորական—բժշկական ճեմարանում տօնուեց պրօֆէսսոր Գրուբէրի 40 ամեայ գիտական գործունէութեան յոբելեանը, հանդէսը կատարուեց անգամահատական թատրոնում. կարդացուեցան բազմաթիւ շնորհաւորական ուղերձներ, հեռագիրներ, նամակներ. ընծայաբերութեան շքեղ albomներ և ի պատիւ Գրուբէրի պատրաստուած մեդալներ և ընծաներ։

ԲԵՐԼԻՆ. Բալխաշի բիւզջէի յանձնաժողովը ընդունեց լրացուցիչ վարկի նախագիծը, որի 50 միլիոնը որոշուած է բանակը զօրացնելու համար։

ԼՕՆԴՕՆ. «Times» լրագրի ստացած տեղեկութիւններին նայելով, Իլդա-բէյը խնամակալներին յանձնել է Ֆ. Պրան առաջարկութիւնը հրաժարական տալու և իշխանութիւնը իրեն, կամ մի այլ թրքական կոմիսարի յանձնելու մասին, որ բօլղարական ներկայ մինիստրութեան աջակցութեամբ մինչև ազգային մեծ ժողովի իշխան ընտրելը կառավարէ երկիրը։

«Էյտերի գործակալութիւնը» լոյս ունի, որ աւգանական էմիրը դեռ կը կարողանայ հաստատ մնալ իւր գահի վերայ, բայց նկատում է, որ եթէ նա գահընկեց էլ լինէր, բայց և այնպէս այդ հանգամանքը Թուրքիային և Անգլիային անպատճառ պատերազմի չէր մղել. նախատեսելով այդ հանգամանքը, արդէն նախագիծներ կան կազմուած, որ էմիրի անկումը առիթ կը տար Թուրքիային և Անգլիային համերաշխութեամբ միջոցներ գործ դնելու Աւգանիստանում պատերազմին վերջ տալու և երկրի մէջ երկու պետութիւնների հովանաւորութեան տակ մի այնպիսի թագաւոր նատեցնել, որ երկրի մէջ ընդհանուր համակրութիւն վայելէր։

—

Խմբագիր-Հրատարակիչ

ՍՊԱՆԴԱՐ ՍՊԱՆԴԱՐԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԻՍԿԱԿԱՆ ԿԱՐԵՄԵՔԵՆԱՆԵՐ

„ԸՆԿԵՐՈՒԹԻԻՆ ՉԻՆԳԵՐԻ“ ՆԻՒ-ԵՕՐԿՈՒՄ

ԱՐԺԱՆԱՑԱԾ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ ԿԱՐԵՄԵՔԵՆԱՆԵՐԻ ԲՈԼՈՐ ՅՕ ԻՑԱՀԱՆԴԷՍՆԵՐՈՒՄ

ԱՄԵՆԱԲԱՐՁՐ ՊԱՐԳԵՒՆԵՐԻ

Կարևոր ընկերներ տան տիկիններին և ազնիւ օգնականներ բոլոր արհեստաւորների համար

ԳՏՆՎՈՒՄ ԵՆ ՄԻՄԻԱՅՆ

Թիֆլիսում. Չինգերի ընկերութեան կենդրոնական պահեստում, Գօլօվինսկի պրօսպեկտի վերայ, Մերիմանովի տան և նրա բաժանմունքների մէջ։

Բագուում. Միքայէլեան փողոցում, Միրզա Աւազեանի տ. | Բաթումում. Պօլիցիական փողոցում, Թէրզի օղլու տ.
Քութայիսում. Բուլվարի դէմ, Զերեկովի տ. | Թեհրանում. Մարշ-Մէյդանի դէմ, բուլվարի վեր ։

և նրանց ճանապարհորդող գործակալներէ մօտ

ՄԻԱՅՆ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ԵՒՐՈՊԱՑԻ ՀԱՄԱՐ ՉԻՆԴԵՐԻ ԵՒ ԸՆԿ. ԳԼԽԱՒՈՐ ԴՈՐՆԱԿԱԼԻ ՄՕՏ

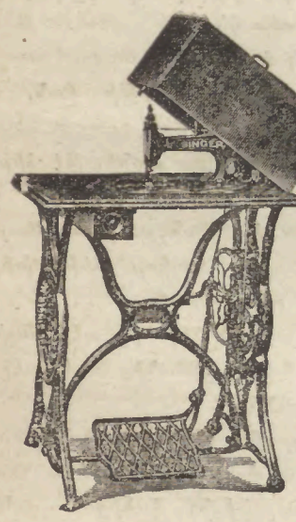

Արտօնութիւն ստացած

Ա ա և տ ր ա կ ա ն գ ր ո ւ շ մ ը.

Գ· Ն Է Յ Դ Լ Ի Ն Գ Ե Ր

ՉԻՆԴԵՐԻ ԳԼՈՒԽԱՎՈՐ ՆՇԱՆԱԿԱՆ ԱՌՏՕՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՀԵՏԵՒԵԱԼՆ ԵՆ

1) Մեքենաներն ունին ընդարձակ գործարան և համաշխարհային հռչակ։ 2) Դները ամենաչափաւորներն են և միայն Չինգերի ընկերութեան մէջ։ 3) Ամեն տարի ծախվում է մօտ 700,000 հատ։ 4) Մեքենայի յատկութեանը չէ կարողացել նմանեցնել ոչ մի կարեմեքենայի գործարան։ 5) Թէ մեքենաները և թէ նրանց օգնական գործիքները միշտ լաւանում և կատարելագործվում են։ 6) Կարելի է ընտրել ամենամեծ քանակութեամբ և ամեն տեսակ ընտանեկան, արհեստաւորների համար մեքենաներ նաև մասնագիտական մեքենաներ գինուորական հագուստներ կարելու համար։ 7) Այս հռչակաւոր մեքենաները ամեն մարդ հեշտութեամբ կարող է ձեռք բերել։ Գնողները կարող են, եթէ կամենում են դրամը հետզհետէ վճարել սակաւ քանակութեամբ, այն է շաբաթով, կամ ամսով և կամ ժամանակամիջոց ստանալ գրաւականով դրամը վճարելու համար։ 8) Մեքենայի վերայ կատարելապէս և հիմնաւոր սովորելը ձրի է հմուտ վարպետուհիների համար։

Յ. Գ. Չինգերի և ընկ. բոլոր պահեստներում գտնվում են մեքենաներին պատկանելի գործիքները, ինչպէս են. ասեղներ, թել, մեատաքս և այլ մեքենային պատկանելի բեղէններ ամենաչափաւոր գներով։

60—2

Дозволено цензурою Тифлисъ 17-го Апрѣля 1887 г. Տպարան Մ. Գ. Գօհինեանց Типографія М. Д. Ротиніанцъ Гол. пр., д. № 41